

BİR ŞAIRİN DUYGULARI

Qorxmaz Kadusini ikimininci illərin əvvəllərindən

tanıyıram və bu tanışlıq get-gedə səmimiyyətə, iki insanın bir-birini anlayacaq bir səviyyəyə çatdı. Hiss elədik ki, onu və məni bir-birimizə yaxınlaşdıran doğmalıq ədəbiyyatdan, şeirdən gəlir. Qorxmaz şairdir, artıq ədəbi aləmdə də tanınır. Şeirləri mərkəzi qəzet və jurnallarda da dərc olunur. Mən onun iki kitabına ("Bir gün dönəcəyəm" və "Məni zirvələrə qaldıran əllər") müqəddimə-ön söz yazmışam. Bu yaxınlarda "Azərbaycan" jurnalının keçən ilki saylarını nəzərdən keçirərkən (№9) Qorxmazın dörd şeiri ilə qarşılaşdım. "Bayrağıma бүкүн məni" şeiri bu günün vətənpərvərlik ruhunu ifadə edir:

*Tükənəndə bir gün yolum,
Ağ biçməyin, mənə oğlum.
Bir köynək də yaxın olum,
Torpağıma бүкүн məni.*

*Aparmışam hər sirmimin,
Bükülməyən dərd-sərimin,
Yarımcıq qalan şeirimin
Varağına бүкүн məni.*

*Qoy bu şeir dursun şahid,
Bitməyib davamız, eşit.
Vətənimçün olsam şəhid,
Bayrağıma бүкүн məni.*

Bu coşqu Qorxmazın o jurnalda dərc edilən "Olmalıdır" şeirində də öz eksini tapır.

Qorxmaz Kadusinin yeni şeirlər kitabı - "Sən elə sev ki.." onun bir şair kimi formalaşdığını, poetik üslubunun yetkin hala gəldiyini sübut edən şeirlərlə diqqətimi cəlb etdi. Bu kitabda şairi düşündürən bütün mövzularda şeirlər görə bilirik. Təbii ki, mövzu -nədən yazmaq əsas şərt deyil. Əsas odur ki, sən bu mövzuya hansı bədii rənglər qatmışan, nə yazmaq yox, necə yazmışan. Və bu mənada Qorxmazın bir çox şeirləri həm mənə məzmun baxımından, həm də şeiriyyətə-fikirin bədii ifadəsi nöqtəyi-nəzərindən diqqəti çəkir.

Qorxmaz Kadusi də bu dünyanın - bu məmləkətin - bu gerçəkliyin sakinidir. Deyəndə ki: "Mənə şeir yazıram" - deməli, bir şair kimi onun çevrəsində baş verən hadisələrə, yaşadığı məmləkətdə cərəyan edən ictimai-smiyasi olaylara və dünyaya seyrci olmamalıdır. İlk növbədə, bu günün Azərbaycan şairi Azərbaycanın taleyini düşünməlidir. Qorxmazın bir çox şeiri də bu düşüncənin inikasidir. "Şuşa alındı" şeiri göstərir ki, bu böyük zəfəri bütün varlığıyla sən də yaşamalısan. Ya da başqa bir şeirdə bu zəfərin bir şair dilində gur səsi eşidirik:

*Nə yaxşı səkkizi noyabr varmış,
Qayıtdı varlığım, dirildi canım,
Zəfərin mübarək, Azərbaycanım!
Anam! Dərddən axan yaşına qurban,
Vədəsiz ağaran başına qurban,
Şəhid övladının daşına qurban,
Mən sənə oğlunam, sənə həyanım,
Zəfərin mübarək, Azərbaycanım!*

Onun "Azərbaycan əsgəri" şeiri isə bir marş xarakteri daşıyır.

Qorxmaz Kadusi həyat, dünya, ölüm, varlıq-yoxluq, təbiət və onun gözəllikləri, sevgi, gözəllik, real gerçəkliyin onda doğurduğu hisslər, həyəcanlar, mənfiliklər -bir sözlə,yaşadığı həyatın bütün mənzərəsi haqqında öz fikirlərini şeirlərində ifadə etməyə çalışır və əksər hallarda bu istəyinə nail olur. O, heca şeirinin şairidir, desəm, yanlış maram. Qoşma, gəraylı və hecanın müxtəlif bölgüləri onun şeirlərinin forma xüsusiyyətini təşkil edir. Şeirlərində də bədii təsvir vasitələri diqqəti cəlb edir, çünki bunlar hər hansı şeirin naxışlarıdır.

Mən istəyirəm öncə onun təbiətlə bağlı şeirlərindən söz açım. Çünki bu şeirlərdə Qorxmazın poetik axtarışları daha çox diqqəti cəlb edir. Mən onun "Su ağlayır" şeirini misal gətirmək istəyirəm. Su necə ağlaya bilər? Əgər şair bunu metaforaya çevirə bilirsə, bu onun adı bir təbiət hadisəsinə yeni baxış bucağını nişan verir.

*Bu damcılar yağış deyil,
Son nəğmədə qu ağlayır.
Göz yaşının gir altına,
Günahları yu ağlayır.*

*Əl də çatmır yaxasına,
Az qalır ki, göy də sına.
Düşüb ölüm odasına,
O ağlayır, bu ağlayır.*

*Yuyur pası, hirsini, kini,
Yerdəkini, göydəkini.
Yarıb çıxır yer təkini,
Yuya-yuya su ağlayır.*

Qorxmazın "Lalə", "Qobustan", "Sən o bənövşəni niyə dərmədin", "Budaqlarda çiçəklər yaz" və s. şeirlərində də təbiətə, onun mənə dolu gözəlliklərinə heyranlığın şahidi oldum. Hiss olunur ki, Qorxmaz təbiət aşığıdır və bu təbiət aşığı hirsli külləklərin budaqları, yarpaqları öz gözəlliyindən edirməsinə dözə bilmir:

*Bu ağac, o çəmənlər yaşıl olmayıb?
Saçıma hopubdur qışın ağılığı.
Yaz-cavan canımdan heç nə qalmayıb,
Yarpaq tökmünə baxa bilmirəm!*

Qorxmazın "Düşüncələr" silsiləsindən qələmə aldığı iki şeiri üzərində dayanmaq istəyirəm. Sərbəstdə yazılıb bu şeirlər və o, həyat, zaman və ölüm haqqında öz fikirlərini doğrudan da, sərbəst şəkildə ifadə edə bilir. Ölüm labüddür və heç kəs bu labüdlükdən qaça bilməz, amma insan ümidlə yaşmalıdır.

Qorxmazın portret-şeir yaratmaqda da maraqlı cəhdləri var.

İstər öz daxili-subyektiv fikirlərini ifadə etsin, özü haqqında danışsın, istərsə də digər nəsnələrdən-əşyalardan, insanlardan, onlara məxsus xüsusiyyətlərdən, mənəvi məsələlərdən söz açanda xarakterik cizgilər yaratmağa can atır.

"Şəhidim" şeirində "Güllələr köksündə bitən şəhidim" deyir. "Kölgə" şeirində kölgə məfhumunu şeir dililə şərh edir, bu mücərrəd anlayışın portretini yaradır.

Şeirimizdə ayrılıqdan çox söz açıqlar (ən çox sevgi şeirlərində). Qorxmaz isə ayrılıqların ümumi mənzərəsini yaradır: "Aparanda insanı, Ayırır ruhdan canı. İlkin-sonun ünvanı, Göydədir ayrılıqlar".

Bu dövrün şairi gerçəklikdə bəvş verən pisliklərə, neqativ hadisələrə də biganə qavlmamalıdır. Qorxmaz da bir şair kimi bunları görür, yeri gələndə acılıyır, haqq sözünü deyir.

*Qanına susayıb insan insanın,
Nifaq, qisas, böhtan var aramızda!*

"Puldur" şeiri mənə böyük Mirzə Ələkbər Sabirin "Pul" satirasını xatırlatdı. Qorxmaz öz şeirində pulun insan həyatında oynadığı rolu, həmçinin onun mənəviyyətə mənfi təsirini ciddi yumorla əks etdirir:

*Pula görə ev yıxılır
Pulla "cinlər çıxarılır",
Ziyarətdə daş atılır,
Danladan Şeytanı puldur.*

*Yaşa, birdən ölmə qağa,
Qənaət et, qoy qırağa.
Puluz qoymazlar torpağa,
Kəfən, məzar, dini puldur.*

Qorxmaz Kadusinin sevgi şeirləri də onun içindən keçən duyğuların ifadəsidir. İlk eşqin yaşantıları var bu şeirlərdə. Ürəkdə kök salan və illər keçdikcə unudulmayan və həmişə bəkirəliyini qoruyub saxlayan o hisslər-o ilk məhəbbət necə unudula bilər? Sevgi ölmür, onu yaşadan ürək də ölmür.

*Payızımı, qışımi
Ünvanımı, yaşımı
Sevincdən göz yaşımı,
Sildəcəm, görüşərik!*

*Canı həsrətdən qurtar,
Ruhu özümə qaytar.
Görüşməyə bir yol var,
Öləcəm, görüşərik!*

Qorxmaz Kadusinin şeirləri mənə belə bir inam yaradı ki, o, bundan sonra da axtarışlarını davam etdirəcək və yeni şeirlər karvanı ilə YOL gedəcək... POEZİYA YOLU.